

Голас Рацзімы

№ 5 [1165]

ЛЮТЫ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ЦЭНТР ДЗІЦЯЧАЙ ХІРУРГІІ

Машыны з чырвоным крыжам спыняюцца ля гэтага будынка і ўдзень, і ўначы. То яны прывозяць хлапчука, для якога няўдала скончылася хакейная баталія, то дзяўчынку з прыступам апендыцыту. Пяшчотныя і спрактыкаваныя рукі медыцынскіх сясцёр і ўрачоў забіраюць маленькіх пацыентаў ад устывожаных бацькоў. Забіраюць, каб праз пэўны час вярнуць малых здаровымі і вясёлымі.

Цэнтр дзіцячай хірургіі, аб якім ідзе гаворка, працуе ўжо другі год. Для яго на тэрыторыі першай клінічнай бальніцы горада Мінска ўзведзены дзев'яціпавярховы будынак, аб-

сталяваны па апошняму слову медыцынскай навукі і тэхнікі. Увесь дзевяты паверх займаюць аператыўныя — іх тут пяць. На іншых паверхах размешчаны палаты са зручнай і прыгожай мэбляй, пакоі для гульняў з вялікімі наборамі цацак, зала для лячэбнай фізкультуры і г. д.

Сюды трапляюць дзці ўсіх узростаў, якім патрэбна хірургічнае ўмяшанне. І для гэтага зусім не абавязкова быць мінчанінам. Калі ўзнікае неабходнасць у тэрміновай складанай аператыўнай, дастаткова дзвюх гадзін, каб даставіць у цэнтр хворага з любога кутка Беларусі. Хірургі асвоілі многія віды апе-

рацый — ад адносна простых да аператыўнай на адкрытым сэрцы. Але бліскуча зробленая аператыўная гэта яшчэ не ўсё. Дзіця трэба, як яшчэ, «выхадзіць». Гэтым займаюцца шматлікія ўрачы, сёстры, нянечкі.

Пасля найбольш складаных аператыўнай дзяцей, як правіла, кладуць у аддзяленне інтэнсіўнай тэрапіі. Тут за імі ўстаноўлены асобы нагляд, пастаянна дзяжураць урачы і сёстры. За дзень робіцца мноства працэдур.

У адным з пакояў цэнтра дзіцячай хірургіі вісіць партрэт дзвюх дзяўчынак. Гэта Люда і Рыма. Яны былі першымі пацыенткамі, што перанеслі складаную аператыўную на сэрцы. А сёння на рахунок хірургаў каля пяцісот такіх аператыўнай. У кожнай з іх удзельнічала па 15 урачоў і медыцынскіх сясцёр. Прычым, усё неабходнае старанна рыхтуецца загадзя. Удакладняюцца аналізы, зьяраюцца паказанні вымяральных прыбораў, на пэўны дзень і час заказваецца свежая донарская кроў.

...Так было і на гэты раз. Да аператыўнай рыхтавалі Надзю С., трынаццацігадовую дачку калгаснікаў з Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці. Абсле-

даванне паказала, што ў дзяўчынку прыроджаны парок сэрца. Выратаваць яе можа толькі аператыўная. Маці доўга не згаджалася. Бадай, няма больш такой вобласці медыцыны, дзе ўрач павінен не толькі сам ведаць, як лепш дапамагчы хворему, але і ўмець пераканаць ў тым яго родных і блізкіх. Усё-такі сэрца...

І вось дзень аператыўнай настаў. Раніцай да Беларускага інстытута пералівання крыві пад'ехала машына. Для аператыўнай патрэбна кроў, узятая менавіта сёння і ад спецыяльна падобраных донараў. Праз некалькі хвілін у хірургічным цэнтры ўжо ведалі, што доноры прыбылі.

Надзю дастаўляюць у аператыўную. Неўзабаве яна ўжо спіць. І прафесар Алег Мішараў пачынае аператыўную. Сястра падключае апарат штучнага кровазвароту. І маленькае сэрца, нібы трапяткое птушаня, пакорліва падпарадкоўваецца чуткім пальцам хірурга.

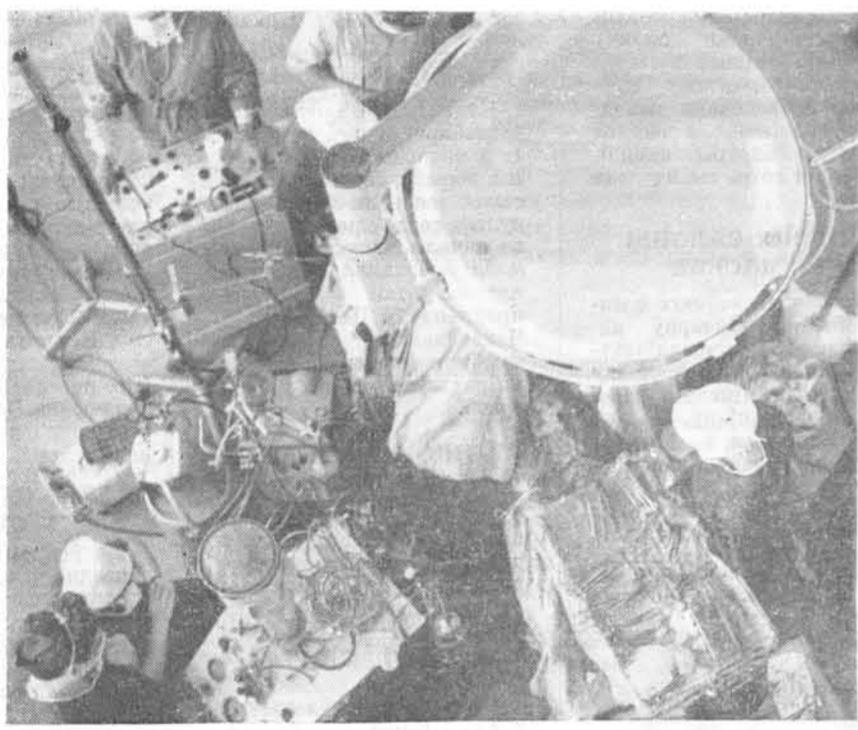
Колькі каштуе дзяржаве адна аператыўная на сэрцы? Калі падлічыць толькі прамыя выдаткі, то выявіцца, што вартасць крыві, плазмы, асноўных медыкаментаў, аператыўных матэрыялаў складае каля 400 рублёў.

(Сюды, вядома, не ўвайшлі затраты на ўтрыманне ў стацыянары, на шматлікія аналізы, на кансультацыі вядомага вучонага і г. д.). У ЗША такая аператыўная абыходзіцца 3 000 долараў. І плаціць за яе сам хворы або яго родзічы.

Цэнтр дзіцячай хірургіі з'яўляецца адначасова і навукова-вучэбнай базай Мінскага медыцынскага інстытута і Інстытута ўдасканалення ўрачоў. Калектыву цэнтра распрацоўвае актуальныя праблемы дзіцячай хірургіі. Докладны і своєчасны дыягназ, адзіна правільнае лячэнне і, самае галоўнае, прафілактыка захворвання — гэтаму прысвечана работа кожнага ўрача.

Ёсць цудоўнае выказанне Антуана дэ Сент-Экзюперы: «Усе дарослыя спачатку былі дзецьмі, толькі мала хто з іх аб гэтым памятае». Людзі, якія працуюць у цэнтры дзіцячай хірургіі, памятаюць аб гэтым заўсёды.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Цэнтр дзіцячай хірургіі. 2. Ідзе аператыўная на адкрытым сэрцы. 3. У аддзяленні інтэнсіўнай тэрапіі. 4. Прафесар Алег Мішараў за работай.

ЛАЎСАН—БЕЛАРУСКАЕ ВАЛАКНО

Магілёўскі лаўсан ахвотна выкарыстоўваецца швейніцамі рэспублікі. У спалучэнні з беларускім ільном ён дае выдатныя тканіны, з якіх вырабляюцца разнастайныя сукенкі, блузы, што прыйшліся па густу айчынным і зарубежным пакупнікам. **НА ЗДЫМКАХ:** 1. Канструктар-мадэльер Магілёўскай фабрыкі мастацкіх вырабаў Зоя

СТРЫГУН, маркіроўшыца Вяляціна БАЖАНОВА і тэхнолаг пашыву Рамуальда РЭМІЗАВА за праглядам новых узораў вырабаў з ільну з лаўсанам. 2. Адзін з участкаў Магілёўскага камбіната сінтэтычнага валакна.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

НАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● НАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ЯШЧЭ АДЗІН КОМПЛЕКС

На Гродзенскім азотна-тукавым заводзе ўступіў у строй аснашчаны на апошняму слову тэхнікі новы комплекс аміяку.

Першы аміяк прадпрыемства дало ў 1963 годзе. Затым тут быў пабудаваны комплекс капралактаму, зыходнай сыравінай для вытворчасці якога з'яўляецца аміяк. Для таго, каб цэхі капралактаму і аміячнай салетры ў дастатку атрымлівалі гэту сыравіну, было вырашана ўзвесці на заводзе другі комплекс аміяку. Гродзенскія будаўнікі выканалі гэта заданне. Магутнасці па вытворчасці аміяку падвоіліся. Цяпер вытворчасць капралактаму поўнаасцю забяспечана зыходнай сыравінай, а выпуск аміячнай салетры павялічыўся на сотні тысяч тон у год.

МІНСКІЯ САЛОНЫ У МАСКВЕ

У трох маскоўскіх магазінах электратавараў адкрываюцца спецыялізаваныя салоны для продажу прадукцыі Мінскага завода халадзільнікаў.

У кожным з іх будуць працаваць спецыялісты па халадзільнай сям'і «Мінск». Яны змогуць не толькі пракансультаваць пакупнікоў па правілах эксплуатацыі халадзільнікаў.

Аршанскі завод лёгкага машынабудавання выпускае прамысловыя швейныя і аснавазальныя машыны. Сёлета прамысловая швейная машына ўдасконала «Знамя якасці». **НА ЗДЫМКУ:** лепшыя наладчыкі экспертнага ўчастка Анатоль МЯДЗВЕДЗЕУ і Павел МАМЫКІН. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

каў, але і ліквідаваць на месцы розныя непаладкі дамашніх «фабрык халаду».

НА УСЕ ГУСТЫ

Сёлета фабрыка «КІМ» парадзе пакупнікоў 98 навінкамі. Гэта касцюмы і сукенкі новых мадэлей, джэмперы, пуловеры, жакеты, кофточкі і г. д.

Высокую ацэнку атрымалі ў Маскве ва Усесаюзным доме мадэлей пранававаныя віцебскімі трыкатнікамі чорная жаночая сукенка і касцюм з арыгінальнай аддзелкай. Як і многія іншыя вырабы кімаўцаў, яны не ўступаюць лепшым айчынным узорам.

МЭБЛЯ НА ЭКСПАРТ

Калектыў Гомельскага дрэвапрацоўчага камбіната з кожным годам асвойвае выраб новых відаў высака якаснай мэблі. У мінулым годзе прадпрыемства пачало выпуск набору мэблі «Наталля». Вялікая партыя гэтай мэблі адпраўлена ў Польшчу і Чэхаславакію. Нядаўна камбінат атрымаў заяўку на пастаўку мэблі ў Венгрыю.

СТАНКІ АДПРАУЛЕНЫ У ТУРЦЫЮ

Дзесяць чыгуначных платформ спатрэбілася для таго, каб нагрузіць два вялікія падоўжна-стругальныя станкі, вырабленыя на Мінскім заводзе імя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Станкі адпраўлены ў турэцкі горад Іскандэрун, дзе з дапамогай Саюзаў Саюза ўзводзіцца буйнейшы ў гэтай краіне металургічны камбінат.

НОВЫ КАМБІНАТ

На паўночнай ускраіне горада Баранавічы, побач з камбінатам жалезабетонных канструкцый, раскі-

нулася новая будаўнічая пляцоўка. Тут будзе ўзведзены вытворчы корпус камбіната сенажных вежаў.

Вытворчая магутнасць прадпрыемства — каля тысячы вежаў у год. Камбінат будзе дастаўляць у калгасы і саўгасы гэтыя збудаваныя сваімі сіламі і манціраваць іх непасрэдна на месцы.

ДЗІЦЯЧАЯ ТУРБАЗА

На заходняй ускраіне Брэста, па суседству з крэпасцю, раскінуліся карпусы абласной дзіцячай турбазы і дзіцячай турыстычнай станцыі.

Турбаза прымае школьнікаў, якія прыязджаюць у горад з розных куткоў краіны. Яны забяспечваюцца начлегам, харчаваннем, для іх арганізуюцца экскурсіі на гораду, у краязнаўчы музей, Бела-вежскую пушчу, у крэпасць-герой. У дні зімовых канікул на турбазе пабывала каля 600 школьнікаў з Горкага, Крывога Рога, Саранска, Салікамска, Ніжняга Тагіла, Калініна і іншых гарадоў. Усе яны весела правялі свой адпачынак. Цяпер турбаза рыхтуецца да вясенне-летняга сезону.

МАЛОЧНЫ ЗАВОД — У СТРАІ

На ўскраіне горада Маладзечна здадзены ў эксплуатацыю новы малочны завод. Ён аснашчаны сучаснай тэхнікай і разлічаны на перапрацоўку 60 тон малака ў суткі. Будуюць выпускацца цэльнамалочная прадукцыя, цвёрдыя сыры і масла.

МАСКВІЧЫ — ГРОДЗЕНЦАМ

Дзяржаўны інстытут праектавання тэатральна-глядзельных прадпрыемстваў Міністэрства культуры СССР распрацоўвае праект новага будынка

Гродзенскага драматычнага тэатра.

Тут будуць размешчаны тэатральная зала на 800 месца, сцэна, аснашчаныя навішай гука- і святатэхнічнай апаратурай і адпаведным абсталяваннем, а таксама вялікі комплекс службовых і дапаможных памяшканняў.

ЭФЕКТ

АУТАМАТЫЗАЦЫЯ

Мінскі інструментальны завод — адзінае прадпрыемства краіны, якое выпускае сегментныя пілы вялікага дыяметра для рэзкі металу. Гэтыя пілы складаюць трэць вытворчай праграмы завода. Імі мінскія інструментальшчыкі забяспечваюць металапрацоўчыя прадпрыемствы Саветаў Саюза і сацыялістычных краін.

Сёлета на заводзе намячана правесці арганізацыйна-тэхнічныя мерапрыемствы, якія правядуць на аўтаматызацыю і далейшую механізацыю вытворчых працэсаў. Ужо завяршыўся першы этап гэтай вялікай праграмы: пачаў працаваць створаны ўласнымі сіламі станок для шліфавання сегментных піл. Ён у пяць разоў павысіў прадукцыйнасць працы на аперацыі.

ПЯЦЬСОТ ЛІФТАУ

500-ы пасажырскі ліфта-аўтамат сышоў з галоўнага канвеера маладога прадпрыемства — Магілёўскага ліфтабудаўнічага завода. Прадпрыемства становіцца буйнейшым у Еўропе пастаўшчыком пад'ёмных машын. Праектная магутнасць толькі першай чаргі яго — пяць тысяч ліфтаў-аўтаматаў за год.

Вызначан галоўны напрамак у развіцці завода. Ён будзе спецыялізавацца на выпуску ліфтаў-аўтаматаў для 12-, 14- і 16-павярховых будынкаў. Такія пад'ёмнікі яшчэ нядаўна завозіліся ў краіну з-за рубяжа.

У многіх галінах народнай гаспадаркі краіны знайшлі практычнае прымяненне навуковыя распрацоўкі калектыву Гомельскага інстытута механікі металапалімерных матэрыялах і вырабах з іх няспынна ўзрастае, таму ў інстытуце інтэнсіўна развіваюцца даследаванні ў гэтай галіне. **НА ЗДЫМКУ:** прапаратар Святлана ЗАВАЛЕЙ даследуе паўзучасць палімераў.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Центр детской хирургии, о котором рассказывается в передовой статье сегодняшнего номера, находится в Минске, однако обслуживает он не только детей столичных жителей. Достаточно двух часов, чтобы доставить сюда больного ребенка из любой точки Белоруссии. А потом в борьбу за жизнь маленького пациента вступают опытные хирурги и современная медицинская техника. Множество разнообразных операций, в том числе пятьсот — на открытом сердце, — выполнено в этой клинике за короткое время ее существования («ЦЕНТР ДЗІЦЯЧАЙ ХІРУРГІІ», 1 стр.).

О том, как налажена сегодня торговля в белорусской деревне, рассказывает председатель потребительской кооперации Т. Стрижак («ЯСКРАВАЕ СВЕДЧАННЕ ДАБРАБЫТУ», 3 стр.). Соль, сахар, мыло, водка, керосин, табак — ассортимент прежних сельских магазинов — в сегодняшней кооперативной торговле составляют едва лишь семь процентов товарооборота. Современная мебель и модная одежда, радиоприемники и телевизоры — наиболее ходовые товары в сельских торговых центрах и универмагах.

Большой и разнообразный по тематике рабочий план республиканского издательства «Навука і тэхніка». Историки, философы, экономисты, языковеды, искусствоведы, биологи и другие ученые значительно пополняют в этом году свои профессиональные библиотеки книгами этого издательства («КНИГІ БЕЛАРУСКІХ ВУЧОНЫХ», 5 стр.).

Пятьдесят лет исполнилось известному белорусскому прозаику Ивану Шамякину. Половина из них отдана творчеству. Книги юбилея переведены на многие языки народов СССР и других народов мира. В интервью «ТАЛЕНТ — СУЧАСНІКУ» [7 стр.] писатель рассказывает о своем творчестве и о планах на будущее.

На последней странице номера — рассказ о Белорусском государственном танцевальном ансамбле, которым руководит заслуженный деятель искусств БССР Александр Опанасенко («КАБ ТАНЕЦ БЫУ ПЕСНЯЙ»). Языком танца артисты рассказывают зрителям о нашей чудесной Родине. В ГДР, Ливане, Сирии, Югославии, Бельгии — везде, где выступал ансамбль, ему сопутствовали успех и признание зрителей.

НАД СВЕТЛАВОКАЙ ВІЛІЯЙ

На дваццаць чацвёртым кіламетры чыгуны Маладзечна—Вільнюс, сярод старых клёнаў, ліп і таполяў, стаіць невялікі будынак станцыі Залессе. Такую ж паэтычную назву носіць і пасёлак — цэнтр Залесскага сельсавета Смаргонскага раёна. Сельсавет аб'ядноўвае вёскі Алянец, Амеліна, Міхневічы, Зарудзічы, Яневічы і Вётхава.

Колькі разоў даводзілася пакідаць гэты мілы сэрцу кут, але заўсёды ўсёй душой быў і, веру, вечно буду з ім. Светлавокай Віліі, знаёмых з дзяцінства стракатых ад летняга сонца лясных сцяжынак, што і зараз, нягледзячы на гадзінны срод беластвольных бярозак на ўзбярэжжы, клёкату цыбатага бусла на сенажаці забыць нельга.

Як многа год таму назад, сёння да былых салдацкіх зямлянак бегаюць вясной вясковыя дзеці збіраць духмяныя падснежнікі, кіслае шчаўсе, а ўвосень—грыбы. У гэтых жа зямлянках мы перад самай Вялікай Айчыннай вайной, узброеныя рыдлёўкамі і кашамі, выкопвалі з зямлі стрэліныя гільзы і здавалі іх нарыхтоўшчыку. Хто і чаму страляў гэтымі патронамі, нас тады не цікавіла. Галоўнае было, што добры дзядзька з сельпо адважваў нам за гэты смертаносны метал салодкія пернікі і цукеркі. А гільзы тыя, як сразумелі мы, калі падраслі, былі сведчаннем першай сусветнай вайны.

Мы нарадзіліся, калі на землях Заходняй Беларусі гаспадарылі польскія памешчыкі. Трох з іх — Жаброўская, Капчыскі і Карповіч — мелі значна больш зямлі, лясцоў і сенажаціў, чым усе сялыне навакольных вёсак. У іх былі два вадзяныя млыны. Бывала, у час жніва жанчыны жнуць, а стары Капчыскі сядзіць на табурэтцы сярод поля і сочыць, хто з іх больш пачіне за сабой каласкоў, каб пры разліку недаплаціць хоць некалькі грошаў.

«Паласа», «Кароткія», «Вузенькія», «Чвэрткі», «Шнур», «Каменка» — вось назвы зямельных надзелаў малх аднавяскоўцаў, якія гавораць самі за сябе. Мясцовых беларускіх сялян пласудчыкі за людзей не лічылі. Затое ў пашане ў іх былі сабакі. На беразе невялікай шумнай рачулікі Друя, што дзеліць агароды жыхароў Міхневіч, ляжыць аброслы мохам вялікі камень. На ім высечана па-польску: «Тут пахаваны верны слуга панскі». Гэты помнік пан паставіў на магіле свайго любімага сабакі.

Беззямелле гнала сялян да памешчыкаў прадаваць за бясцэнак сваю працу або шукаць шчасця ў заморскіх краінах. Аднак

былі і рэвалюцыйна настроеныя сяляне, якія не хацелі мірыцца з існуючымі парадкамі.

Пракоп Сапач з Вётхава дзейнічаў смялей за іншых. Ён вызначаўся не толькі высокім ростам і пышнымі вусамі, але і сваёй дэяркасцю. Пракоп адкрыта выступаў перад аднавяскоўцамі і сялянамі суседніх вёсак, растлумачваў прычыны іх цяжкага становішча. За распаўсюджванне падпольнай літаратуры і за ўдзел у вызваленчым руху яму двойчы давялося сядзець у турме. У час Вялікай Айчыннай вайны Пракоп Сапач партызаніў у гэтых жа мясцінах.

Сваім рэвалюцыйным настроем у той час вызначаліся многія сяляне. Сярод іх былі Мікалай Дудко з вёскі Яневічы, Яблонскі з Алянца і іншыя. Яны таскама распаўсюджвалі лістоўкі, падпольную літаратуру, вялі агітацыйную работу...

Я іду вуліцамі пасёлка. Яны змяніліся да непазнавальнасці. За апошнія гады ў Залессі ўзведзены сельскі дом культуры, участковая бальніца, амбулаторыя, бібліятэка, пошта, вытворчыя майстэрні, некалькі магазінаў, новая прасторная сярэдняя школа. Над страхамі мураваных жылых дамоў — лес тэлевізійных антэн.

Уздоўж шляху, што вядзе за аколцу, — роўная алея векавых ліп. У летнюю пару пах мёду і пчаліны гул плывуць ад іх па наваколлю. Алея выходзіць да маёнтка, дзе жыў Міхаіл Агінскі. Парк з дрэвамі рэдкіх парод. У цэнтры — невялікі палац, дзе музыкант-рэвалюцыянер пісаў некалі свае чароўныя паланезы. Прysłухайцеся... Гэта іх мелодыі зараз паўтараюць пад лёгкім ветрам гаі на берагах апетай паэтамі Віліі. Тут таксама можна ўбачыць радасныя змены.

Цяпер на ўзбярэжжы, дзе мы некалі пасвілі коней, вырастае новае прадпрыемства — гідрамеханічны пясчана-гравійны кар'ер. Ад станцыі сюды проста праз сасновы пералесак пралягла чыгуначная ветка. Па ёй вывозяць пясок, гравій, дробную шчабёнку. Выдатны будаўнічы матэрыял!

На базе кар'ера нядаўна закончана будаўніцтва першай чаргі сілікатнага завода.

Заможна і культурна жывуць цяпер залескія калгаснікі. Шырокія дарогі адкрыты перад імі. Дзеці былых батракоў сёння становяцца настаўнікамі, інжынерамі, вучонымі, паэтамі. Прывязджайце ў Залессе, убачыце ўсё гэта сваімі вачыма.

М. КОЗЕЛ.

У Жодзіна, пры аўтамабільным заводзе, працуе філіял Беларускага політэхнічнага інстытута. На вяртанні ад дзялення тут займаецца больш за 300 чалавек, у асноўным рабочыя і служачыя завода.

НА ЗДЫМКУ: дэкан філіяла старшы выкладчык Яўген ІЛ'ЫЧ (злева) кансультуе ў лабараторыі фізікі наладчыка механазборачнага цэха Васілія ГАРЭЗІНА.

Фота П. НАВАТАРАВА.

ПЯЦЬ ПОЛЬСКИХ УЗНАГАРОД

Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны Бернард Лукша, які жыве на Смаргоншчыне, у вёсцы Вішнева, атрымаў запрашэнне з райваенкамата. «Што за прычына? — здзівіўся вайце. — З запасу я спісаны. Можна, выступіць перад партызанікамі — з запасамі аб баях за вызваленне Польшчы?».

Сведкам многіх легендарных падзей быў былы воін Войска польскага: фарсіраваў Віслу, вызваляў Варшаву, удзельнічаў у прарыве на Одэры і Нейсе.

Але прычына выкліку ў ваенкамат аказалася іншай. Бернард Антонавіч запрасілі, каб уручыць яму ўзнагароды за подзвігі, здзейсненыя ў тым жа годзе на польскай зямлі.

І вось сядзіць ён на ганаровым месцы сярод афіцэраў ваенкамата, Ваенком абвешчае: «Будуць зачытаны ўказы аб узнагароджанні польскімі ўрадавымі ўзнагародамі...». Присутныя ўстаюць. У цішыні ўрачыста гучыць голас ваенкома:

— За праўдленую мужнасць пры вызваленні Варшавы ўзнагароджваецца Бернард Антонавіч Лукша...

На грудзях старога воіна з'яўляецца першы медаль. Услед за першым указам зачытваюцца яшчэ чатыры. І яшчэ чатыры баявыя ўзнагароды ўручаюцца герою: медалі «За перамогу і свабоду», «За Одэр, Нейсе, Балтыку», «Заслужаным на полі славы» і «Знак Грунвальда», якім узнагароджваліся воіны за асобныя ратныя заслугі.

Няма цяпер у навакольных школах больш папулярнага чалавека і жаданага гасця, чым кавалер «Знака Грунвальда». З затоненым дыханнем слухаюць дзеці расказы сціплага чалавека, які здзейсніў столькі подзвігаў на польскай зямлі.

В. ЛАЎРОУ.

ЯСКРАВАЕ СВЕДЧАННЕ ДАБРАБЫТУ

Соль, цукар, селядцы, чай, гарэлка, запалкі, тытунь, мыла, баваўняныя тканіны — вось, бадай, і ўвесь асартымент тавараў местачковых магазінаў, якія, мабыць, памятаюць нашы сучаснікі, што даўно ўжо не бачылі родных мясцінаў. Як жа цяпер наладжан гандаль у сельскай мясцовасці! Пра гэта наш карэспандэнт В. СЛУШНИК напрасіў расказаць старшыню спажывецкай кааперацыі рэспублікі Т. СТРЫЖАКА. Вось што ён наведаміў.

Ва ўсіх савецкіх вёсках гандлю спажывецкай кааперацыя — буйнейшая ў краіне грамадская масавая арганізацыя. Амаль кожны трэці рубель у рознічным таваразвароце краіны належыць кааператарам.

Спажывецкая кааперацыя Беларусі аб'ядноўвае звыш трох з паловай мільёнаў пайшыкаў. У нашу арганізацыю людзі ўступаюць ахвотна — уступны ўзнос усяго 30 капеек. Прадпрыемствы спажывецкай кааперацыі (яны ствараюцца за лік добраахвотных узносаў пакупнікоў — членаў кааператываў і, галоўным чынам, за лік накапленняў, што дае гандаль) прадаюць тавары, набытыя ў дзяржаўных прамысловых прадпрыемствах і аптвых

гандлёвых арганізацыях, а таксама сваёй вытворчасці і ўласных закупак. Былы «вясковы асартымент» займае цяпер у таваразвароце ўсяго якіх-небудзь пяць-сем працэнтаў. Прыгожая сучасная мэбля, моднае адзенне, абутак, трыкатажныя вырабы, матацыклы, халадзільнікі, пральныя машыны, радыёпрыёмнікі, тэлевізары — вось што зараз больш за ўсё цікавіць калгаснікаў і рабочых саўгасаў. І мы імкнемся задаволіць іх попыт. Толькі ў мінулым годзе прадпрыемствы гандлю спажывецкай кааперацыі рэспублікі прадалі 46 тысяч халадзільнікаў, 80 тысяч пральных машын, амаль 100 тысяч тэлевізараў, 83 тысячы радыёпрыёмнікаў, больш 15 тысяч матацыклаў, 400 тысяч га-

дзінікаў і шмат іншых тавараў. Прыведзеныя лічбы — яскравае сведчанне ўзрастаючага дабрабыту калгаснікаў і рабочых саўгасаў. Дарэчы, былі беларускія сялян зараз мала адрозніваецца ад быту гараджан. Садзейнічае гэтаму спажывецкая кааперацыя. Мы робім усё магчымае, каб лепш задавальняць патрабаванні працоўнікаў сяла. І калі ўжо яны едуць у Мінск або бласныя гарады, то не за тым, каб купіць тэлевізар ці, скажам, дыван, а каб наведць музей, тэатр.

Сёння структура сельскага таваразвароту такая ж, як і ў горадзе. Раней, напрыклад, мала хто ў вёсцы купляў хлеб у магазіне — пякі самі. Цяпер амаль усе карыстаюцца паслугамі кааперацыі, якая выпякае хлеб разнастайных гатункаў. Не трэба ў перадсвяточныя дні стаяць на кухні, каб спячы торт, піраг ці пірожнае — іх можна заказаць у кааператараў.

За гады мінулай пяцігодкі многае зроблена для развіцця грамадскага харчавання ў сельскай мясцовасці рэспублікі. Колькасць сталовых, кафе, рэстаранаў павялічылася ў два разы. Адкрыта 96 магазінаў кулінарны і 227 цэхаў па прыгатаванні паўфабрыкатаў, кулінарных і кандытарскіх вырабаў. Толькі летась яны вырабілі і прадалі сельскаму насельніцтву прадукцыі на дваццаць пяць мільёнаў рублёў. У вёсках і раённых цэнтрах Беларусі за пяцігодку пабудаваны сотні новых магазінаў. Дарэчы, аб'ём капітальных укладанняў у будаўніцтва матэрыяльнай базы Белкаапсаюза склаў за мі-

нулыя пяць год 147 мільёнаў рублёў.

У сувязі з шырока разгорнутай работай па перабудове сёл спажывецкая кааперацыя рэспублікі перайшла на будаўніцтва буйнейшых гандлёвых цэнтраў, універмагаў, спецыялізаваных магазінаў. За 1968—1970 гады пабудавана 25 гандлёвых цэнтраў і 26 універмагаў. Гандлёвыя цэнтры атрымалі жыхары пасёлка Ратамка Мінскага раёна, вёсак Вайтковічы Ваўкавыскага раёна, Крупец Добрушскага, Засна Рэчыцкага раёнаў. Універмагі з'явіліся ў Васілевічах, Чашніках, Дуброўне і іншых гарадскіх пасёлках. У будаўніцтве прадпрыемстваў гандлю і грамадскага харчавання ўдзельнічаюць многія калгасы і саўгасы.

Кожны жыхар вёскі мае свой прысядзібны ўчастак, у асабістай гаспадарцы ёсць буйная рагатая жывёла, птушка, пчолы. Прадуктаў ад жывёлагадоўлі і з горада людзі атрымліваюць намога больш, чым патрэбна сям'і. Куды падзець лішкі? Везці на рынак у горад — значыць патраціць час. Нявыгадна. Раней, праўда, ехалі, таму што трэба было купіць абноўкі дзецяма, адзенне, абутак. А зараз жа ў сваіх магазінах выбар не горшы, чым у гарадскіх. Сялян выручае кааператар: непасрэдна дома купляе ў яго лішкі сельгаспрадуктаў. Дарэчы, цэны на гэтыя прадукты ў гарадскіх кааператываўных магазінах у сярэднім на 25 працэнтаў ніжэй, чым на рынках. Падлічана, што, купляючы мяса, фрукты, гародніну ў спажывец-

кай кааперацыі, жыхары гарадоў і рабочыя пасёлкаў краіны атрымліваюць эканомію да 400 мільёнаў рублёў у год.

Спажывецкая кааперацыя вядзе нарыхтоўку і закупку больш пяцідзесяці розных відаў сельгаспрадуктаў і сыравіны, у тым ліку мяса, малака, яек, воўны, бульбы, гародніны, фруктаў, лекава-тэхнічнай і жывёлагадоўчай сыравіны. Аб'ём нарыхтовак у кааператараў рэспублікі ў мінулым годзе склаў 158 мільёнаў рублёў. Улічваючы рост аб'ёму нарыхтовак, мы плануем у новай пяцігодцы прадаваць сховішчы для садавіны на 20 тысяч тон, гародніны — на 40 тысяч тон і квасільна-засолачных пунктаў на 15 тысяч тон, прыёмна-нарыхтоўчых пунктаў на 30 тысяч тон. На гэта будзе адпушчана 37 мільёнаў рублёў капіталаўкладанняў. Словам, у кожным раёне ў канцы пяцігодкі мы будзем мець сучасныя сховішчы, квасільныя і прыёмныя пункты.

Гандаль называюць барометрам дабрабыту людзей. Калгаснікі і рабочыя саўгасаў Беларусі жывуць заможна, значна ўзрасла іх пакупная здольнасць, узраслі і патрабаванні. Кааператары рэспублікі садзейнічаюць расшырэнню і ўмацаванню эканамічных сувязей паміж горадамі і вёскамі, актыўна ўдзельнічаюць у сацыяльных пераўтварэннях на вёсцы. У іх адносінах з сялянамі яскрава адлюстроўваюцца поспехі прамысловасці і сельскай гаспадаркі, рост нацыянальнага даходу, павышэнне дабрабыту савецкіх людзей.

НАШ читатель из американского города Чикаго пишет:

«Вам, советским людям, вероятно, трудно представить, какие масштабы принял разгул сионизма в Соединенных Штатах. Не подумайте, что антисоветскими провокациями занимается только скандально известная «Лига защиты евреев». Сионистских организаций в Америке не перечесть, и все они визгливо и злобно клеветают на Советский Союз.

В этом многоголосом хоре рекорды антисоветской лжи и ненависти побивает «Новое русское слово» — газета, являющаяся центром сионистского влияния на реакционную часть русской эмиграции. Ее подлинное лицо и зловещую роль раскрыл А. Орлов, издававший журнал «Российская независимость». Перед кончиной, а умер Анатолий Анатольевич в ноябре 1970 года, он просил меня послать на Родину статью о НРС, опубликованную в 33-м номере журнала. Покойный считал, что использование этой статьи в «Голосе Радзими» может быть полезным как для белорусских читателей, так и для белорусской эмиграции, потому что в США есть недруги Белоруссии, поддерживающие сионистов из НРС».

Действительно, газета «Новое русское слово» представляет определенный интерес. Она любопытна не своей проблематикой, не мастерством публицистики — все это в ней намного ниже общепринятых в западном мире антикоммунистических норм. Газета являет собой великолепный пример политического гангстеризма сионистов.

Недавно НРС отмечала шестидесятилетний юбилей, которому и посвятил свою гневную статью А. Орлов. Он писал:

«Прошло немногим более 60 лет с тех пор, как, вопреки справедливости, родилась на свет газета «Новое русское слово», черный юбилей которой отменялся ее доброжелателями и почитателями из разношерстной своры ненавистников России. Кто хотя бы поверхностно знает, что она прошла весьма сложный и витиеватый путь эволюции от одной крайности к другой, тому хорошо известно и то, что во всех этих метаморфозах она была неукоснительно верна одному направлению, а именно — непримиримой, хотя и тщательно маскируемой враждебности к любой России, независимо от ее социального строя; зоологической ненависти к русскому народу; презрению к его христианским добродетелям, к его талантам, успехам и достижениям. С моей точки зрения, НРС — это, фигурально выражаясь, довольно грязный постоялый двор, из которого никогда не выметается зловонный мусор интриг, лжи и клеветы против доброго имени России и русского народа».

Давайте же, читатель, заглянем на этот двор и посмотрим на его постояльцев. Кто и чем здесь занимается, что исповедует, чему посвящает себя?

Публика собралась тут от-

менная. Редко где найдется столь пестрое и необычное сочетание: православные митрополиты и потускневшие российские князья, ветхие лейб-гвардии офицеры его императорского величества и древние дворянские старушки, многоопытные гитлеровские убийцы и пронафталиненные дамы, еврейские шовинисты и матерые антисемиты, непризнанные писатели и малограмотные мужички, признанные писателями. Будто Ноев ковчег — всякой твари по паре.

Писал против белобандитов. Пишу и против красных интервентов. Россия нам опасна».

Такова, как видите, логика сиониста: «Израиль миролюбив, Россия агрессивна, с ней — с любой и всегда — надо бороться». Почему же в таком случае газета Вейнбаума называется «Новым русским словом», а не как-нибудь иначе, не какая-нибудь «Едиот ахронот»? В том-то и дело, что Вейнбаум маскируется, лицемерит, изворачивается, чтобы подчинить себе русскую эми-

гратскую Родину от фашизма? Газета же «Новое русское слово», не зная предела кощунству, пишет: «Население ненавидело партизан больше, чем немцев». Кто из честных людей не осудил вторжение американских войск в Камбоджу, жестокие расправы над кхмерскими женщинами и детьми? Весь мир был потрясен сообщениями о том, как воды Меконга переполнились трупами ни в чем не повинных людей. А «Слово» написало: «Ни-

толстовский фонд, литературный фонд и т. д. А также с помощью платных объявлений. И текут эмигрантские денюжки в карман Вейнбаума, а из кармана в кассу «Юнайтед джуиш эппил»), а из кассы в банки миллионеров, чтобы затем попасть в Израиль, но уже не в виде банкнот, а в виде напалма, танков и ракет.

За это Марка Вейнбаума благодарят. И поздравляют.

«В красочном калейдоскопе поздравлений, — пишет А. Орлов, — мелькают названия таких организаций, как «Американо-европейский отдел «Юнайтед джуиш эппил», «Союз русских евреев», сенатор Джекоб Джавитс, Юджин Лайонс, Исаак дон Левин, комитет радио «Свобода» и множество других мнимых доброжелателей русского народа...».

«Весьма характерны, — пишет далее А. Орлов, — слова поздравления, присланного организацией «Юнайтед джуиш эппил»: «Приветствуем НРС, всегда стоящую на страже справедливости и добра». Невольно возникает вопрос: какого добра? какой справедливости?»

Можно ли предположить, что представление о справедливости и добре у председателя этой организации С. Яглома совершенно тождественно с представлениями об этих возвышенных понятиях такого типичного представителя русского народа, как, например, Ф. Достоевский? Нет, не думаю, чтобы эти представления у них были тождественными, но думаю, и даже уверен, что представления о них г-на Яглома вполне созвучны с представлениями таких адептов сионизма, как Моше Даян и Голда Меир. Уже по одним этим приветствиям можно безошибочно предположить, что ориентация у новословцев, начиная от самого Вейнбаума, кончая Объединением бывших институтков ведомства императрицы Марии и Донской центральной имени генерала Краснова станицы, рассчитана отнюдь не на Россию и не на русский народ, ибо дистанция между Россией и организацией «Юнайтед джуиш эппил» чрезвычайно огромная и непреодолимая».

«Новое русское слово» поздравил и другие организации и лица. Джекоб Джавитс, например: «...в течение шести десятилетий эта газета хорошо обслуживала говорящее порусски население нашего города и страны...».

Не зря заслужил Марк Вейнбаум признательность виднейшего представителя американского сионизма. Он и его газета подчинили себе реакционных эмигрантов, их организации, церкви, вовлекли в свои сети часть патристически настроенных, но политически наивных людей. И потому газета Вейнбаума вполне заслуживает того названия, которое ей дал Орлов: не «новое русское», а «Старое сионистское слово».

Владимир БЕГУН.

*) Сионистская организация, занимающаяся сбором денег для Израиля.

КТО И ЗА ЧТО ПОЗДРАВЛЯЕТ ВЕЙНБАУМА?

Предводительствует всеми Марк Вейнбаум — восьмидесятилетний старец, полномочный представитель Сиона. Он всему верх и голова. Вокруг него, с подобострастием в глазах, толпятся «бывшие».

Вот бывший князь Сергей Белосельский. Скорбит об «убиенном государе императоре Николае Александровиче». Бывшая русская Александра Толстая. Присит у постояльцев долларового подаяния на «Новое русское слово». Светлана Аллилуева — эта торгует Родиной и своими воспоминаниями. Бывший советский писатель Анатолий Кузнецов, ныне Анатолий. Проклинает Советскую Россию и клянется в верности «свободному миру» и Израилю. Есть среди них и беглецы из Белоруссии — бывшие гитлеровские слуги Юрий Стукалич, Микола Целеш... «Хозяевами всего этого отребья, — поясняет А. Орлов, — являются господа из лагеря идеологов сионизма, для которых любая Россия — это нечто такое, что внушает им чувство ненависти или чувство страха».

Подлинные хозяева, прикрываясь русскими «деятелями», держатся в тени. Их много: Борман, Робсман, Вайнберг, Фишер, Гольдштейн, Гессен, Розенбах, Гольденвейзер, Шульман... Они ничего общего не имеют ни с русскими людьми, ни с трудовыми американскими евреями. Их идея и мечта — Израиль и Сион. Свое и их отношение к нашей стране с предельной ясностью выразил Вейнбаум, сказав: «Нам, сионистам, необходимо защищать миролюбивый Израиль. Россия агрессивна. Я всегда борюсь с режимом Николая II.

рацию, удержать ее в антисоветском и антикоммунистическом обозе, выкачивать из нее доллары на отнюдь не миролюбивые, а самые что ни на есть агрессивные цели Израйля».

Однако маскировка не удается. Из-под маски «православного русского» выглядывает подлинное лицо сиониста-ненавистника. Ярчайшие примеры тому дает газета НРС.

В минувшем году миллионы людей на планете отмечали ленинский юбилей. Дань уважения Ленину вынуждена была отдать даже часть реакционной прессы. Вейнбаумовское «Слово» откликнулось на юбилей грязной бранью, а из «двора» на антисоветскую демонстрацию в Нью-Йорке выползли ветхие новословские постояльцы.

В этом, разумеется, есть понятный смысл — они ведь антикоммунисты. Но, быть может, они патриоты «матушки России»? Нет! НРС сама категорически возражает против этого.

Наши прогрессивные соотечественники из числа русских, украинцев, белорусов готовились в прошлом году к открытию памятников Пушкину и Шевченко в Арвов-парке. В это время «Слово» устами сиониста Аргуса сделало омерзительный плевок на светочей нашей культуры. Газета оскорбила поэтов Некрасова и Кольцова, а о Шевченко сказала: «Шевченко не был большим талантливым поэтом, его считают бездарным стихоплетом».

И так — во всем. У кого, кроме недобитых гестаповцев, хватает смелости порочить партизанское движение в нашей стране, клеветать на народных

какого расширения войны не будет. Удар нанесен по самой войне, и в точном месте, и в удачное время».

После всего этого сионист Борман восклицает на страницах НРС: «Слава в вышних богу, на земле мир, в человецех благоволение». После этого Вейнбаум рассуждает о гуманизме и благе России... По сравнению с ними древнеиудейские фарисеи выглядят кротками и невинными овечками».

Любопытную заметку опубликовал недавно Марк Вейнбаум. В том же номере, в котором Борман провозглашал «в человецех благоволение», Марк Ефимович сообщил, что «писатель Виктор Робсман недавно выписался из госпиталя, где ему была сделана срочная операция, вызванная внезапным прободением толстой кишки». Ждите, мол, истосковавшиеся читатели, — скоро он снова появится на страницах НРС. А о миллионах голодных, безработных, о жертвах кровавой агрессии в Индокитае и на Ближнем Востоке? Ни слова. Молчит Марк Вейнбаум. Прободение у Робсмана его тревожит несравненно больше.

Его забота — не проблемы и тревоги сегодняшнего мира, а выполнение чисто сионистских задач. Марк Ефимович собирает с русской эмиграции денежную дань в пользу Израйля. Делается это не просто: платят, мол, Иванов и Петров, долларом требует Голда Меир. Нет. Все обстоит сложнее. Сионисты из НРС получают свой ясяк в виде взносов наивных белогвардейских старичков в фонд срочной помощи, в общество помощи инвалидам,

ЗНАНИЕ РУССКОГО — НЕОБХОДИМОСТЬ ВРЕМЕНИ

Все чаще и чаще можно услышать за рубежом такие слова: «Построено при содействии Советского Союза» или «Сделано в СССР». «Мы учились в стране Советов» — так скажут по-русски тысячи зарубежных специалистов — инженеров, геологов, врачей, преподавателей.

«...Я, студент факультета социальных наук, хочу специализироваться в области архитектуры, и мне просто

необходимо знать русский язык, — пишет студент Монреальского университета Ришар Лихуль из Канады. — Я уже читаю по-русски. Как и многие студенты нашей провинции Квебек, я понимаю, какую важную роль играет Советский Союз в мире. СССР становится передовой страной во многих отраслях науки. Русский язык, по моему мнению, станет языком будущего. Я хочу изучить

русский язык, чтобы знать эту страну и ее народ».

Русский язык стал обязательной дисциплиной в высших и средних учебных заведениях многих стран мира. Его изучают самостоятельно и в кружках. На русском языке читают сейчас за рубежом гениальные труды Ленина, произведения Пушкина, Некрасова, Толстого, Шолохова, Куприна, Коласа, Шамякина и других русских и

советских писателей и поэтов. Русский язык стал одним из рабочих языков Организации Объединенных Наций, других международных симпозиумов и конференций.

В Канаде и США, в Бельгии и Англии, Франции и Австрии в учебных заведениях и библиотеках имеются не только произведения русских и советских писателей на русском языке, но и многочисленные (местного издания) учебные и методические пособия, словари, справочники, таблицы и даже буквари. Все это является свидетельством того, что русский язык не просто изучается отдельными людьми, он стал государственной необходимостью. Русскому языку обучают

своих детей и внуков наши земляки, живущие за рубежом. В народных домах и клубах прогрессивных организаций соотечественников Канады, США, Аргентины, Уругвая, Бельгии, Англии, Голландии, Австралии и других стран работают кружки и школы русского языка. Ему обучают детей и в домашних условиях, где в роли учителей выступают дедушки и бабушки, отцы и матери.

Во время своей канадской поездки мне довелось быть гостем нашего земляка Якова Кульчинского в Торонто. За праздничным столом говорили по-русски. И не только мы, взрослые, но и внуки Якова Васильевича — шестилетняя Аннита и четырех-

СНЕЖНЫЯ КАРУНКІ.

Фотаэцюд К. ЯКУБОВІЧА.

Кнігі вучоных Беларусі

Выдавецтва «Навука і тэхніка» — адно з буйнейшых у рэспубліцы. Яго галоўная задача — выданне навуковай і навукова-тэхнічнай літаратуры, падрыхтаванай беларускімі вучонымі, аўтарскімі калектывамі навукова-даследчых інстытутаў і лабараторый рэспублікі.

Аб выданнях, якія выпускаць «Навука і тэхніка» ў 1971 годзе, пра тое, над якімі кнігамі працаваў калектыв у мінулым годзе, расказвае намеснік дырэктара выдавецтва «Навука і тэхніка» Станіслаў ПАРТАСЕНАК.

У 1970 годзе наша выдавецтва выпусціла цэлы шэраг кніг, прысвечаных ленінскаму юбілею. Сярод іх «Ул. І. Ленін і літаратура», «Вобраз Ул. І. Леніна ў беларускай літаратуры», «Праблемы гуманізму ў працах Ул. І. Леніна» і іншыя.

Эканамічная навука прадастаўлена калектывам працаў Інстытута эканомікі АН БССР «Сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні Беларускай ССР за гады Саветскай улады», у якой упершыню ўсебакова асветлены дасягненні беларускага народа па ажыццяўленні ленінскай праграмы стварэння сацыялістычнай эканомікі і ўстанавлення новых вытворчых адносін.

Заслугоўвае ўвагі кніга калектыву вучоных Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа «Гістарычная лексікалогія беларускай мовы». Гэта манаграфія — першае ў беларускім мовазнаўстве спецыяльнае даследаванне гісторыі слоўнікавага складу беларускай мовы ад старажытнарускай эпохі да нашага часу.

Аўтарам «Кнігі для чытання па агульнаму курсу дыферэнцыяльных ураўненняў» з'яўляецца акадэмік Акадэміі навук БССР М. Яругін.

План выпуску літаратуры на 1971 год вельмі вялікі і разнастайны па тэматыцы. Гісторыкі і філосафы, эканамісты і мовазнаўцы, мастацтвазнаўцы і біёлагі, фізікі і матэматыкі, геолагі і хімікі, тэхнікі і вучоныя іншых спецыяльнасцей значна папоўняць кніжны фонд навуковай і навукова-тэхнічнай літаратуры.

Зараз завяршаецца рэдагаванне першага тома «Гісторыі БССР». Гэта будзе фундаментальнае акадэмічнае выданне ў пяці тамах, якое запланавана на пяць год.

Яшчэ ў мінулым годзе выдавецтва пачало выпуск серыі гісторыка-эканамічных нарысаў аб буйнейшых гарадах рэспублікі. Сёлета чытач атрымае кнігі «Гомель» і «Магілёў».

Будзе працягнуты выпуск шматтомнага выдання «Беларуская народная творчасць». Летась выйшла першая кніга — «Беларускія песні савецкага часу», а ў 1971 годзе будуць надрукаваны «Казкі аб жывёлах і чарадзейных казкі», дзе ўпершыню сабраны амаль усе вядомыя ў сучасны момант беларускія казкі аб жывёлах, і «Радзінная паэзія» — першы навукова-сістэматызаваны збор беларускіх вусна-паэтычных твораў, прысвечаных нараджэнню дзіцяці і сямейнай урачыстасці з гэтай прычыны. У гэты том уключаны лепшыя паэтычныя ўзоры радзінных або хрэсьбінных песень, прыпевак, застольных жартаў, тостаў, прымавак.

Рыхтуецца да выпуску двухтомнае выданне пад агульнай назвай «Беларуская савецкая проза». Першая кніга — «Апавяданне і нарыс», другая — «Раман і апавесць». У першай даследуецца больш чым паўвекавы шлях развіцця беларускага савецкага апавядання і нарыса, у другой, акрамя асветлення «вялікай» беларускай прозы, характарызуецца многія малавядомыя або забытыя

творы, якія маюць важнае значэнне для стварэння больш поўнай гісторыі беларускага рамана і апавесці.

Выйдзе ў свет новы «Слоўнік беларускай мовы». Ён будзе належаць да ліку нарматыўных і з'яўца даведнікам па арфаграфіі, арфаэпіі, марфалогіі. Слоўнік змяшчае каля 70 тысяч слоў. Дарэчы, летась быў надрукаваны «Руска-беларускі слоўнік грамадска-палітычнай тэрміналогіі».

Многа кніг будзе выдадзена па мовазнаўству, тэатру, кіно, выяўленчаму мастацтву, біялогіі, хіміі, фізіцы, матэматыцы і іншых навук.

Асабліва разнастайная тэматыка выданняў па навукова-тэхнічнаму профілю. Напрыклад, зборнік «Аб прыродзе трэння цвёрдых целаў» утрымлівае матэрыялы Усеагульнага сімпозіума, у якім прымалі ўдзел спецыялісты ССР, Англіі, Францыі, ЗША, ГДР, ФРГ, Польшчы, Балгарыі, Італіі і іншых краін.

Беларускія вучоныя-хімікі таксама падрыхтавалі да апублікавання шэраг цікавых навуковых даследаванняў. Калектывы аўтараў выступілі з кнігамі «Атрыманне «чыстай» крыві з ужываннем фасфату цэлюлозы», «Флатацыя растваральных солей» і г. д.

Такі вельмі скарочаны пералік некаторых выданняў, падрыхтаваных беларускімі вучонымі да выпуску ў 1971 годзе. Мы спадзяемся, што нашы землякі за рубяжом праявіць цікавасць да літаратуры, якую выпускае выдавецтва «Навука і тэхніка».

БОЛЬ І МУЖНАСЦЬ БРЫЦАЛАВІЧ

Цяжка дакладна ўстанавіць, калі пачынаецца летапіс вёскі Брыцалавічы, што ў Асіповіцкім раёне. Да вайны яна была адной з прыгажэйшых вёсак гэтага краю. Размясціўшыся на правым беразе Свіслачы, Брыцалавічы патаналі ў садах. На ўсіх яе жыхароў прыпадала толькі чатыры прозвішчы: Патапейка, Баразна, Альховік, Варакса. Усе яны ў нейкай ступені былі звязаны сваяцкімі сувязямі і жылі заўсёды ў ладзе.

Да пачатку Вялікай Айчыннай вайны ў Брыцалавічах было звыш 150 дамоў. Тут знаходзілася цэнтральная сядзіба аднаго з буйнейшых па тым часе калгаса. Кіраваў ім на працягу доўгіх год камуніст Іван Баразна.

Жылі людзі заможна, працавалі дружна. Разам з усім савецкім народам узяліся на барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Ужо ў першыя дні акупацыі Ягор Баразна (зараз дырэктар Асіповіцкага млынкамбіната) і яго аднавясковец Іван Патапейка стварылі ў вёсцы падпольную групу, у якую ўваходзілі пяцёра мясцовых жыхароў і некалькі чырвонаармейцаў, што засталіся ў акружэнні. Падпольная група ўзрывала нямецкія склады з прадуктамі і боепрыпасамаі, распаўсюджвала зводкі Савінфармбюро, здабыла 13 тысяч патронаў, тры кулямёты, 55 вінтовак і іншую зброю.

У 1942 годзе акупанты раскрылі групу, але падпольшчыкам удалося знікнуць. Потым яны змагаліся ў партызанскім атрадзе, які фарміраваўся і дыслакаваўся непадалёку ад Брыцалавіч. Пазней атраду было прысвоена імя выдатнага савецкага палкаводца Ракасоўскага.

Чым больш адчувальныя былі ўдары партызан, тым больш лютавалі фашысты.

— У сорок трэцім, зімой, — успамінае былая партызанка Ганна Патапейка, — у вёсцы паявіліся немцы. У той дзень яны расстралялі партызанскія сем'і. А назаўтра адправіліся шукаць саміх партызан. Лагер знайшлі, але партызаны паспелі своечасова адыйсці, пакінуўшы ім у зямлянцы «на памяць» гітару і афіцэрскае адзенне. Схапілі карнікі гэтыя рэчы і разам з імі ўзляцелі ў паветра. Там знайшлі сваю смерць дванаццаць карнікаў. Астатнія вярнуліся ў вёску і пачалі зганяць усіх, каго знайшлі, у хлеў. Пагналі і мяне з чатырма дзецьмі. Адлічылі некалькі старых і загадалі ім сабраць кароў. Мы думалі: абрабуюць вёску, забяруць кароў і коней, а нас адпусцяць. Дзе там! Старых карнікі прымуслі павярнуць кароў на шлях, а нас вывелі з хлява і пагналі ў магазін, куды раней зганялі маладых мужчын. Потым — зноў у хлеў. Выводзілі на гэты раз цэлымі сем'ямі. Там, у хлеве, расстрэльвалі.

Мяне ў апошняй групе гналі. Калі ўвайшла ў хлеў, убачыла жахлівае відвішча. Людзі ляжалі забітымі адзін на адным. Крыкнулі мне, каб дзіця кідала. Прыцснула да сябе Шуру, і ў гэты час выстралы... Чацвёрта маіх дзяцей загінулі ў тым хлеве. Сама апытомнела сярод трупаў, ляжала, пакуль сонца зайшло. Калі карнікі выйшлі з хлява, выбралася і я. Некалькі дзён блукала каля вёскі. Потым сустрэла Тацяняну Краўчонач. З ёй мы і пайшлі ў лес. На чацвёрты дзень знайшлі партызанскі атрад.

А вось успаміны Тацяняны Краўчонач:

— Мяне таксама з чатырма дзецьмі адвялі ў хлеў. Старэйшаму чатырнаццаць гадоў было, малодшаму — толькі два. Нас з Ганнай Патапейка павялі апошнімі. Мяне раніла ў шыю. Да вечара ў трупах праляжала. Потым апытомнела, зірнула: усе забітыя, усе ў крыві...

«Людзі, схліпце галовы перад магіламі 667 жыхароў вёскі Брыцалавічы, па-зверску знішчаных фашыстамі!» — заклікае надпіс на мемарыяльнай дошцы, што ўстаноўлена зараз на братняй магіле ў вёсцы Брыцалавічы, якую пасля той зверскай расправы фашысты спалілі дашчэнту.

З гутаркі з блытым партызанам Міхаілам Патапейкам мы даведаліся, што ў партызанскім атрадзе імя Ракасоўскага толькі брыцалавіцкіх жыхароў налічвалася звыш шасцідзесяці чалавек.

...Пасля вайны на месцы спаленых дамоў вырасталі новыя. Зараз вёска адрадзілася. На сродкі калгаса ў Брыцалавічах будуюцца мемарыяльны комплекс. Гэта — помнік аднавяскоўцам, якія загінулі ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Ф. ЛЕГЧАНКА.

летний Сережа. Они знают, что их дедушка и бабушка приехали в Канаду из страны, которая сейчас называется Советским Союзом.

— Аннита и Сережа очень любознательные и с удовольствием слушают мои рассказы, — говорил нам Яков Васильевич. — Да и вообще внушата любят меня, и поскольку я говорю с ними всегда по-русски, они приобщаются к языку моей Родины. Сейчас в его изучении главным стимулом для них является привязанность ко мне, а вырастут, будут меня благодарить. Так было и с моим сыном, который был привезен в Канаду совсем маленьким.

Ежегодно у нас в республике гостят дети земляков.

Приезжают они в Белоруссию с родителями и на отдых в пионерские лагеря республики по приглашению Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом. Приятно, когда ребенок знает родной язык матери или отца. Он быстро находит общие интересы с советскими ребятами, многое познает.

Такие ребята легко общаются со своими родственниками, с которыми они встречаются в Советском Союзе. Они, как и их родители, считают Советский Союз своей второй Родиной.

Но некоторые наши юные гости говорили только на языке той страны, где они живут, хотя у многих из них

и мать и отец — выходцы из Советского Союза. Дети ничего не знают о Родине своих родителей. А ведь фамилии и имена у них русские или белорусские.

Кое-кто из читателей может спросить: почему «Голос Радзімы» выступает за изучение русского языка? В первых, мы имеем в виду всех соотечественников, проживающих за рубежом, а не только земляков-белорусов. Во-вторых, исторически так сложилось, что русский язык является общим для всего многонационального Советского Союза. Для многих наших соотечественников за рубежом русский язык выполняет ту же роль.

В Торонто, Виннипеге,

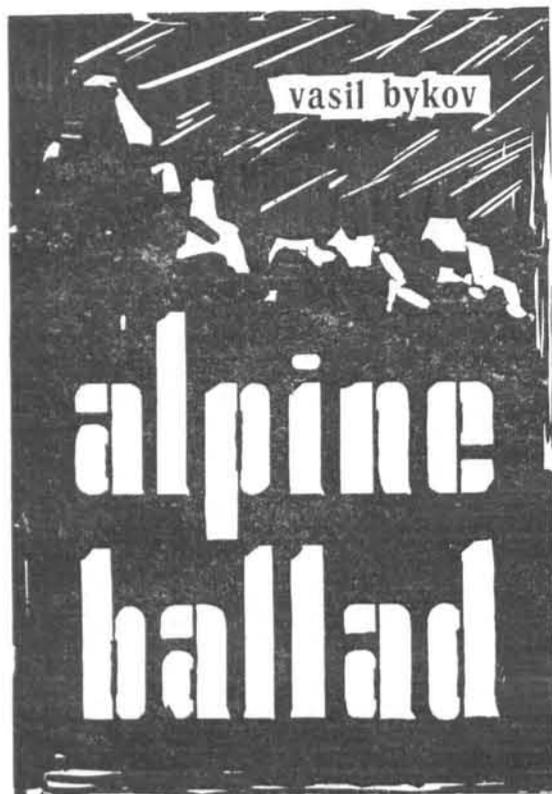
Монреале, Ванкувере и в других канадских городах нас приглашали в народные дома прогрессивных организаций русской, белорусской и украинской эмиграции. На вечерах присутствовало от 150 до 300 соотечественников, среди них были русские, белорусы, украинцы, евреи и представители других национальностей, выходцев из Советского Союза. Все вечера проходили на русском языке, и только после официальной части начинались беседы с земляками на родном языке.

Ежегодно в Белоруссию приезжает много туристских групп «Русского голоса» из

США и «Вестника» из Канады. В составе этих групп белорусы, русские, украинцы. И когда переводчик «Интуриста» спрашивает, на каком языке вести рассказ при осмотре достопримечательностей Минска, все члены группы, в том числе и белорусы, как правило, отвечают: «На русском».

Петр ФРОЛОВ, ответственный секретарь Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом.

Голос Радзімы
№ 5(1165)

(For the beginning see issues Nos. 37-51 [or 1970 and Nos. 1-4].)

Undeterred by the thorns and the stones he crawled through the thicket in an effort to get round the cliff.

«Oi, oi, oi», shouted Giulia in despair as she crawled after him and now and again stumbling over a branch and falling. He did not try to comfort her nor did he urge her on—he only looked back at the cliff edge where the Germans would appear at any moment.

This time the fugitives were lucky, they had almost reached the upper verge of the thicket before the first S.S. man appeared over the top of the cliff. He was dangerous now, because the difference in height between them and the Germans was very small. As soon as the German raised his head Ivan took a hurried aim and fired his pistol.

A dull echo rolled through the mountains. Naturally he missed—the distance was too great but the German took the precaution of ducking down behind the cliff top; a long burst of submachine-gun fire followed. Tr-r-r-r — it echoed and re-echoed farther and farther through the mountains. As soon as the echo died away the fugitives hurried on. The sudden pistol shot had frightened the Germans and for some time no one appeared over the top. Then a striped figure appeared — Giulia saw him first.

«Ivanio! Häjtling!»
The madman crawled over the edge of the cliff, his legs spread wide apart, and stood up swaying and shouting in his disgustingly hoarse voice.

«Russel Russel Halt! Why are you running away? They want to feed you!»

«Zurück! Get back!» shouted Ivan.

The madman cringed timidly and moved back. Then they heard the Germans shouting at him and a little later they began climbing over the edge, all of them that were there.

195

minute, standing still, and then shouted something to the others coming up behind; then he burst out laughing. He laughed for a long time and shouted something to the fugitives. Then, instead of running after them, he sat down on a boulder and took off his cap.

Giulia ran up to Ivan and pulled at his sleeve.
«Ivanio, Ivanio, look! They good Germans, they let us go, they let us go! Look!»

Ivan could not understand why they did not shoot, why they had let them go and had themselves remained in the narrow pass. One of them went away to one side and waved his submachine gun at them, shouting to them in German to run faster.

«Ivanio, Germans let us go!» exclaimed Giulia as she ran, suddenly joyfully excited. «We going to live!»

Ivan did not answer her.

«What's the trick? What have they got up their sleeves?» It all seemed unlikely to him and he was certain there was more to it than met the eye. The Germans had not given up the chase out of sheer kindness but more likely because they had something worse in store for the fugitives.

But what?

Ivan and Giulia ran right down to the very bottom of the hollow, pushed their way through the rhododendrons to the other side—there was a low, rounded bare slope on that side—and plodded weakly uphill again. The weathered sandstone and the short prickly grass hurt their feet, but they no longer felt the cruelty of the earth. Giulia ran ahead, then turned back and looked at the Germans. Her joy increased as they mowed farther away from the Germans on the saddle. Ivan's troubled, gloomy look, however, soon attracted her attention.

198

One of those in front saw the fugitives near the bushes and let go a burst of fire from his submachine gun. The shots were echoed by the distant ravines. Ivan looked back—the Germans, true enough, were a long way away—and then strode on, almost falling over Giulia who was lying on the slope.

«What's the matter with you?»

«No, no! They no shoot!» She jumped up and looked back with a gleam of pleasure in her eyes. Her face glowed with a savage joy: «S.S. bastards!» she shouted at the Germans in a loud indignant voice. «Verfluchter! Schweint!»

«All right, drop that!» said Ivan. They had to husband their strength — what sense was there in calling them names.

Giulia, however, did not want to die passively — rage and the memory of all she had suffered from the Germans overcame all sound reasoning.

«Hitler kaput! Hitler cretinol! Go on—schuessen!»

The Germans fired several more bursts but the fugitives were much higher up than their pursuers and, as Ivan knew, the laws of ballistics made it almost impossible for them to hit their mark. Giulia felt this, too — she was savagely jubilant when she realised that not a single bullet came whistling near them.

«Nu, schuessen! Schuessen! Fascisti! Briganti!»

She was flushed from running and from her excitement and her eyes gleamed with an angry black fire; her short thick hair was tousled by the wind. She had apparently exhausted her supply of swear-words and, picking up a stone from underfoot, swung her arm clumsily and threw it—it bounced from point to point, far down the hill.

Ivan was the first to climb up from the cliff. They managed somehow to scramble along the edge of the bushes, but the slope was becoming steeper and

153

The situation was rapidly deteriorating. It was only a short distance to the saddle where the thicket ended, but there they would be within range of Germans' submachine guns. They had to stop the Germans at all costs and try to reach the saddle. Ivan dropped to one knee, thrust the barrel of his pistol through the quivering branches of a bush, fired once, twice, three times. He then bent down and kept out of sight among the low bushes. By this time Giulia had caught him up.

«Ivanio, not all bullest, no alles».

He understood what she meant and touched her thin shoulder in his desire to pacify her—he would save the last two cartridges. He expected shots in reply, but the Germans were silent as they too, spreading out, crawled into the thicket. Then Ivan jumped up and, bending down so as to keep as much under cover as possible, went limping towards the saddle at the top of the slope.

The Germans had probably made a mistake when they also crawled into the bushes following the fugitives. The bushes not only impeded their movements, they prevented them from seeing their prey and from taking aim; while the S.S. men were struggling through, Ivan and Giulia made their way forward. They expected to hear shots from behind them, but none came and they got free of the bushes and ran, panting, to the narrow saddle and almost went rolling down the far side. From there Ivan took a good look round; on one side another steep stony slope similar to that behind them rose up under low-hanging clouds; right underfoot the slope led down into a hollow, beyond which lay another low mountain fold. Here and there white clouds, like flocks of sheep, floated overhead, and beyond them a solid curtain of grey clouds hid the snow-clad mountain-tops.

156

«Ivanio, why you furioso? Leg, eh?» she asked him in worried tones.

«It's not the leg...»

«Why? We going to live, Ivanio. We got away...»

It seemed that he had already guessed what was wrong. He did not answer her, but limped hurriedly over the dome-like slope that dived suddenly downwards. It hid them from the Germans — that was good, but... They came out into the open and Giulia seemed to have guessed too, for she stopped suddenly. In front of them the mountains gave way to a broad empty space over which hovered a blue haze—below them lay a gloomy gully from which whirling tufts of mist climbed upwards to the sky.

With hearts grown suddenly cold they ran in silence to the edge and staggered back—the hillside broke off suddenly in a vertical cliff — below them was a misty abyss in which they could see grey patches of last year's snow.

24 Giulia lay crying on a stone ledge some five paces from the cliff edge. He did not try to calm her or comfort her, he sat down beside her, his hands pressed against the moss-covered stones, and thought. Apparently this was the end. In front and on one side there was the precipice, on the third side there was a steep, rocky mountain-side as high as the clouds and behind them in the mountain pass were the Germans. It was the perfect trap—just their luck to get caught like that! It was much too sudden for Giulia and was so tormenting after the hope of salvation that had suddenly appeared — and he did not comfort her, he had no words for it.

Bitterly cold damp came to them from the abyss and their heated bodies began to cool very quickly; all round them the wind howled among the rocks as if in gigantic funnels and it was cloudy and

159

steeper. They were the very hell, those bushes—they would have been useful down below where they could have hidden from their pursuers, but on the hill they were a nuisance, they scratched them and their clothing caught on them. The idea of crawling through them was terrifying—their stiff, wirelike, resinous branches were so tightly interwoven. Ivan, occasionally glancing upward in alarm, sought the easiest route — there was no other way. Higher up another cliff with a scree beneath it awaited them and he realised that they would not be able to climb over it...

Giulia, however, did not see it and did not know it; she was busily engaged cursing the Germans, had fallen slightly behind and was now hurrying to catch up with him. He was out of breath and sat down on the stones, his wounded leg outstretched.

«Ivanio, leg hurt?» asked Giulia from down below him. «You give leg here».

In silence he got up and again looked upwards at the cliff; she looked in the same direction, saw the pile of loose stones and stopped.

«Ivanio!»

«All right. Come along».

«Ivanio!»

Her face was distorted as though from pain—she looked back and saw the Germans following quickly behind them.

«Ivanio, we going to die! No Tereshki, nothing!»

«Come on, hurry, hurry up!» he shouted sternly; there was nothing they could do but turn into the bushes. Clenching his teeth he crept into that impenetrable, low-growing thicket that even wild animals fought shy of. Hundreds of sharp needles stuck into his legs, but he paid no attention to them, trying to protect only his knee; beads of cold sweat broke out on his forehead from the pain and the exertion.

154

They were only just out of the narrow pass when Giulia dropped to her knees, crossed her arms on her breast and with her lips whispered some words very fast.

«What are you doing? Come on, hurry up!» he shouted.

She did not answer him but whispered a few more words, while Ivan, limping badly, ran downhill. She jumped up quickly and ran after him.

«Santa Maria will help. I ask her very much».

He was genuinely surprised.

«Drop that! No one will help you!»

He did not know which way to turn, he had not strength enough to climb higher, so he set off diagonally across the slope leading to the hollow. The saddle and the cliff behind still kept them hidden from the Germans. It was much easier to run downhill, their bodies went forward by themselves, the only thing was that their knees were giving way from fatigue. Ivan was quite unable to use his leg, so badly was he limping. Giulia ran ahead of him, but did not go too far and kept looking back. It seemed that their having got away from under the very noses of the Germans had excited the girl. She looked boldly back at Ivan, chattering all the time, hopefully and joyfully.

«Ivanio, we going to live! Live, Ivanio! I very much want to live!»

«Oho», he thought. «It's a lot too soon to rejoice!» He looked back as he ran and saw the first German appear over the saddle. The man who climbed over the stones with difficulty was tall, he was wearing tight breeches, his tunic was unbuttoned and a white shirt showed through it. He was in no hurry to fire although they were not far from him and only a little lower down. He looked at them for half a

157

gloomy. But why did the Germans not come on, why didn't they shoot? They had all got together in the saddle, some sitting, other standing around the striped figure of the madman. Ivan watched them and realised that they were amusing themselves; they kept stabbing the Häjtling with their lighted cigarettes — in the forehead, the neck and the back — and the Häjtling with his hands bound was twisting like a snake between them; he spat and kicked at them, but they roared with laughter and again burnt him with their cigarettes.

«Russel Russel! Help!» The whining shout of the German came to their ears.

This put Ivan on his guard—what had the swine thought of now? Why were they so merciless and inhuman to their own people and to others, to everyone? Was it only because of their mean spirit, was it really just for fun?

It seemed as if the Germans were waiting for something—only for what? Perhaps for help? Now there was nothing to fear, everything as Giulia would say, was obviously finita. His fourth escape was evidently to be his last. It was a pity, however, about that tiny human miracle, that black-eyed chatterbox, with whom happiness had been so intoxicating and so shortlived. Nevertheless he was grateful to chance that had sent him the girl in the last and memorable hours of his life. Strange as it might seem, it was, after all that had happened, easier to die side by side with her than in the insatiable furnace of the crematorium.

It seemed that Giulia had cried her fill, her shoulders no longer trembled—she merely flinched now and again from the cold. He took off the leather jacket and, reaching out to the girl, carefully covered her.

(To be continued)

160

ТАЛЕНТ—СУЧАСНІКУ

ІВАНУ ШАМЯКІНУ 50 ГОД

Яго кнігі не залежваюцца на паліцах кнігарняў, а ў бібліятэках, гарадскіх і вясковых, хутка губляюць сваю друкарскую свежасць, бо папулярнасць гэтага пісьменніка выключная. Пяць ёмістых раманаў—«Глыбокая плынь», «У добры час», «Крыніцы», «Сэрца на далоні», «Снежныя зімы», тэатралогія «Трывожнае шчасце», аповесці, апавяданні, п'есы, кінасцэнарый (тыраж усіх разам пераваліў ужо за шасцімільённую лічбу) — такі вынік 25-гадовай творчай дзейнасці Івана Шамякіна.

Кнігі беларускага пісьменніка перакладзены на рускую, украінскую, латыўскую, эстонскую, малдаўскую, узбекскую, таджыкскую, армянскую, чувашскую, уйгурскую і іншыя мовы народаў СССР; яны выдаваліся на польскай і балгарскай, карэйскай і кітайскай, нямецкай і англійскай, славацкай і сербска-харвацкай мовах.

Чалавек са звычайнай для свайго пакалення біяграфіяй — нарадзіўся ў вёсцы Карма Добрушкага раёна, скончыў Гомель-

скі тэхнікум будаўнічых матэрыялаў, у вайну камандзір зенітнай гарматы ў Мурманску, удзельнік штурму Берліна, пасля дэмабілізацыі сельскі настаўнік, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўных прэміяў СССР і БССР, Шамякін аддае свой вялікі літаратурны талент сучасніку.

Напэўна ў гэтым сакрэт поспеху твораў пісьменніка, у якіх чытач пазнае сябе, шукае адказ на хвалючыя пытанні часу і знаходзіць дапамогу ў асэнсаванні з'яў рэчаіснасці. Героі яго кнігі — партызаны і воіны, калгаснікі і рабочыя, настаўнікі і ўрачы, людзі нашай Радзімы, працавітыя, прывабныя, шчырыя ў каханні, верныя ў дружбе.

Сярод мільёнаў чытачоў твораў выдатнага пісьменніка ёсць немалая частка нашых землякоў-беларусаў, што жывуць у розных краінах свету, таму ў інтэрв'ю, якое ўзяў карэспандэнт «Голасу Радзімы» ў юбіляра, першым пытаннем было:

германскіх войск (Брэсцкі мірны дагавор быў падпісаны 3 сакавіка), уступіў у сутычку з ворагам і адбіў наш браняпоезд «Таварыш Ленін». Адрозніў у памяці расказ маці аб маім дзядзьку, камандзіру чырвонагвардзейцаў, забітым немцамі ў 1918 годзе... Аповесць «Браняпоезд «Таварыш Ленін» была надрукавана ў часопісе «Огонек», у нумарах, прысвечаных 50-годдзю Савецкай улады.

Здараюцца выпадкі, калі само жыццё дае мне факты, якія не патрабуюць мастацкага дамыслення. Некалі яшчэ юнаком я хадзіў на спатканні да дзядзь-

ны. Яна жыла ў вёсцы, а мой бацька быў лесніком. Прайшла вайна, я нічога не ведаў аб яе лёсе. І неспадзявана ў час паездкі на Палессе сустрэўся з ёю. Так з'явілася апавяданне «Непрыгожая».

Імёны людзей, з якіх я пішу сваіх герояў, — мой прафесійна-нальны сакрэт. Аднаго разу «прататып» з рамана «У добры час» ледзь не пабіў мяне вокны ў машыне, калі я на сустрэчы з чытачамі ў Церахоўскім раёне неасцярожна сказаў, што герой, які ўкраў калгасную гуску, — жыхар суседняй вёскі Шаройка. Цяпер, калі ў мяне пытаюцца, хто яна, тая раўнівая

жонка, я маўчу, бо часам у зале можа сядзець яе муж.

Іван Пятровіч, кожны год Вы радуеце чытачоў новымі творамі, да таго ж у Вас вялікія абавязкі як у дэпутата Вярхоўнага Савета БССР. Як удаецца Вам сумяшчаць плённую літаратурную творчасць з грамадскай работай?

За сваім пісьмовым сталом я праводжу па 4—5 гадзін, а раней праседжаў і па 8—9. Але кнігі пішуцца не толькі за сталом. Іх трэба яшчэ вынасіць. Вось і «нашу» іх па дарозе ў Саюз пісьменнікаў, у час паездак, сустрэч, гутарак. Атрымліваю шмат пісьмаў ад чытачоў, ад знаёмых і незнаёмых людзей, ад сваіх выбаршчыкаў са Слаўгарадскага раёна. Напрыклад, санітарку звольнілі з работы, даваюць разбірацца, зараз працуе на старым месцы. І сам пішу — у Міністэрства сацыяльнага забеспячэння, каб далі былому старшынні сельсавета персанальную пенсію альбо выдзелілі інваліду матакаляску. Зараз у Слаўгарадзе распачата будаўніцтва райбальніцы, у гэтым таксама мой некаторы клопат. А наогул не скарджуся, увесь час сярод людзей, а гэта, магчыма, мае будучыя героі.

Традыцыйнае пытанне — аб Ваших апошніх творах і планах на будучае.

Апошнія мае работы прысвечаны Кастрычніку. Хацелася паказаць, як рэвалюцыя перайначыла лёс простых людзей. У цэнтры аповесці «Лёс майго земляка» (на рускай мове яна выйшла пад назвай «Першы генерал») — вясковы юнак Жмянькоў, цяпер заслужаны генерал.

У першым нумары часопіса «Польмя» за гэты год надрукавана кінаповесць «Эшалон у Германію». Ададаў яе на студыю «Беларусьфільм». Калі прымуць, дазвядзецца сур'ёзна папрацаваць над сцэнарыем.

Знойдзены ўжо сюжэт п'есы аб сельскіх настаўніках. Застаецца сесці і... напісаць. А ў перспектыве раман аб гарадской інтэлігенцыі.

ВІЦЕБСКІЯ СУВЕНІРЫ

На падлозе вялікай кучай звалены шурпатыя, непрывабныя розі. Глядзіш і думаеш: што з іх можна зрабіць? А побач у шафе ляжаць і сталіць прыгожыя паляваныя сувеніры, зробленыя з гэтых жа самых розоў. І нават цяжка верыцца ў тое, што рукі чалавека могуць з такой непрыватнай сярэвінай зрабіць творы мастацтва.

Адбываюцца гэтыя пераўтварэнні ў цэху мастацкіх промыслаў Віцебскай фабрыкі культуры. Душой і арганізатарам новай для прадпрыемства справы выступіў мастак Міхаіл Цёлкін. Па яго задумках і эскізах ствараецца гэта прыгожасць. У Міхаіла Аляксеевіча залатыя рукі, ён сталярнічае, выпальвае па дрэве, але сувенірамі ніколі раней не займаўся.

Помню маленькі цесны пакойчык, дзе Цёлкін рабіў свае першыя спробы — выпальваў і паляваў рыбку з рога. Эксперымент аказаўся ўдалым. З гэтага, бадай, і пачалося. Кіраўніцтва знайшло памяшканне, набыло прэсы, шліфавальныя, палявальныя і іншыя станкі.

Так стварылі новы цэх. Міхаіл Аляксеевіч вучыўся сам і вучыў памочнікаў. Рабочыя Фёдар Максімаў, Аляксандра Фурманова, Іван Семянчук і іншыя даволі хутка авалодалі новай прафесіяй. З месяца ў месяц усё больш складанымі і прыгожымі становіліся іх вырабы. Сярэвінай сталі служыць не толькі розі, але і арганічнае шкло, дрэва.

Цёлкін і яго калегі старанна вывучаюць пошукі, напрамкі моды. У выніку з'явіліся новыя вырабы — жаночыя кулоны, пяскі, шпілёк для валасоў.

Калі два гады назад, у перыяд стварэння новага цэха, яго вырабы паступалі ў асноўным у магазіны Віцебска, то сёння яны пайшлі ўжо за межы рэспублікі і нават на замежны рынак. Нядаўна ў Віцебск прыйшло запрашэнне прыняць удзел у выстаўцы-продажы «Рускі тыдзень», якая будзе праведзена ў сталічным універсітэце «Стокман» у Фінляндыі.

Л. ЯФРЭМАЎ.

ДОМ МУЗЫКІ

Слуцкай дзіцячай музычнай школе 35 год. У ёй вучацца дзеці рабочых і служачых, сельскіх працаўнікоў. Усяго тут займаецца 365 чалавек.

Натхнёна працуе педагогічны калектыў школы. Людміла Грыдзінінай нямногім больш за 20 год, а яна ўжо зарэкамендавала сябе імклівым педагогам. Сама яна закончыла заважна Ленінградскі інстытут культуры. Скончылі Слуцкую музычную школу, а цяпер выкладаюць у ёй Міхаіл Зяневіч, Мікалай Семянковіч. Некаторыя выпускнікі працуюць у музычных вучылішчах і кансерваторыях краіны.

Домам музыкі называюць у Слуцку музычную школу.

М. СЯЎРУК.

НОВЫЯ ТВОРЫ

У выдавецтве «Беларусь» выйшлі зборнікі аповесцей і крытычных артыкулаў Л. Арабей «Іскры ў папалішчы» і Ул. Ляпёшкіна «Роднае». На паліцы кніжных магазінаў наступіў таксама раман М. Машары «Лукішкі».

Серыя «Першая кніга паэта» папоўнілася паэтычнымі зборнікамі Я. Янішчыц «Снежныя грамніцы» і Н. Мацяш «Агонь». У вершах апяваецца прыгажосць палескай прыроды, у іх роздум аб справах і марах савецкай моладзі, яе душэўных парывах, мэтанакіраванасці, вернасці ідэалам камунізму.

Для дзіцячага і юнацкага ўзросту прызначаны зборнік фантастычных аповесцей і апавяданняў «Парсекі за

кармой» Ул. Шыціка, аповесць А. Рылько «Мядовыя краскі», зборнік аповесцей аб складанай, але цікавай службе пагранічнікаў, а таксама аб піянерскай дружбе «Туман» ідзе па следу» Г. Шыловіча.

Для пастаноўкі на школьнай сцэне выдадзена гумарыстычная аднаактовая п'еса А. Дзялендзіка «Абы ціха». «Сустрэча з рэвалюцыяй» — зборнік вершаў В. Бычко. Яны раскажваюць аб цікавых фактах з жыцця Ул. І. Леніна.

Выдавецтва «Народная асвета» выпусціла ў свет празаічны зборнік А. Пальчэўскага «Ты не адзі» і «Апавяданні» П. Пестрака.

Брэсцкі дом піянераў і школьнікаў адзначыў свайго трыццацігоддзе. Кожны дзень сюды приходзяць сотні хлопчыкаў і дзяўчынак. Для іх адкрыты разнастайныя гурткі і майстэрні, студыі, спартыўныя секцыі. Вялікай папулярнасцю ў маленькіх брэстчан карыстаецца лялечны тэатр, створаны пры доме піянераў. НА ЗДЫМКУ: кіраўнік тэатра Н. РУДНЕВА са сваімі выхаванцамі рыхтуецца да чарговага спектакля.

Фота В. ГЕРМАНА.

КАБ ТАНЕЦ БЫЎ ПЕСНЯЙ

там пайшоў дождж, не было недахопу ў памочніках, якія дапамагалі артыстам хаваць касцюмы. Пасля выступлення танцораў закідалі кветкамі, іх абдымалі, цалавалі, запрашалі ў гасці.

Бейруцкая газета «Аль-Ахбар» пісала пасля гастроляў ансамбля Апанасенкі ў Ліване: «Амерыка прысылае нам флот з мэтай запалохвання і разбурэння. Што ж датычыць Савецкага Саюза, то ён пасылае нам ансамбль танца, які нясе кветкі і дружбу нашаму народу».

Чым былі выступленні нашага ансамбля для землякоў за мяжой, якім удавалася трапіць на іх, можна меркаваць хаця б па пісьму з Бельгіі ад Марыі Гарох: «Беларускі балет» (так тут называюць ансамбль) прынёс у наш горад светлы подых моёй Радзімы, водар яе лясоў і

ХТО ЯК ЗІМУЕ

З наступленнем зімы ў глыбокую спячку нагрудзіць вожык. На сваіх іголках ён яшчэ восенню прынёс у густы хмызняк мох, лісце і зрабіў сабе сніздо, з выгляду нязграбнае, затое старанна і мякка выслаівае. Змеі схаваліся на зіму ў глыбокія норы. Іншы раз іх знаходзяць пад старымі, напай-зніжнічымі пнямі на некалькі дзесяткаў у адным клубку. З такой «снаходкай» трэба быць асцярожным: зімовы сон нямоцны. Жабы адсыпаюцца да вясны на дне неглыбокіх вадаёмаў.

Старанна падрыхтаваліся да зімы і іншыя жывячы сажалак, рэк. Ракі, напрыклад, выканалі ў берагах норкі і сядзяць там, прыкрытыя ўваход кляшніямі. Рыбы пайшлі на глыбіню. Карпы, шчупакі, самы, карасі ў глыбокай нерухомасці трымаюцца да самага дня водных змін, не рухаючыся і не прымаючы ежы. Пры недахопе кіслароду падымаюцца да паверхні падыхаць. І зноў спяць. Мянтуза, наадварот, зіма не турбуе. У самую сцюжу ён ідзе на мелкаводдзе і там кладзе ікру.

Кажаны асталяваліся ў пачорках, дуплах дрэў, цёмных надстрэшнях — вісяць уніз галавой, зачэпленыя за што-небудзь кіпцюрамі. Спяць. А многія з іх паляцелі ў цёплыя краіны.

Спячка жывёлін — прыстасаванне да ўмоў існавання. У гэты час у іх паніжаецца тэмпература цела, замаруджаецца дыханне і біццё сэрца, змяняецца патрэба ў кіслародзе.

А як праводзяць зіму звяры, якія не хаваюцца ў норы, не засыпаюць? Аб іх паклапацілася прырода. Пасля асенняй літкі поўзець у вайкоў, лісці, зайцаў, касуль і іншых звяроў зрабілася больш густой, пушыстай, цёплай. У зайца-белка афарбоўка змянілася пад колер пейзажу. Аправулі свае «маскіраваныя халаты» белыя курапаткі.

Цёпла, утульна ў дупле ваўверцы. Тут жа і багаты запас харчу: арэхі, сціраныя грыбы, агады, розныя карніні. Але не сядзіцца дома жывамаму звярку. Любіць вавёрка абследаваць знаёмых мясціны, падыхаць чыстым марозным ветрам. Спрытная, хуткая, яна лёгка і свабодна пераскаквае з дрэва на дрэва.

А мядзведзі залеглі ў сваіх бярогах да вясны, жывучы за кошт уласнага тлчучу.

Многім птушкам і звярам прытулак дае снег. У яго тоўшчы нацуюць рабчыкі, глухары, цецерукі. Мышы-палёўкі ўладкоўваюцца пад снегам зусім пахатым, робяць сабе гнёзды, шматлікія хады. Птушкі забіраюцца на ноч хто куды: у дуплы, у кучы ламачы, пад яловыя ланы... А ўдзень, зразуме-ла, працуюць. Дзяцел скача па ствалу, робіць пробныя ўдары дзюбай. Знайшоў месца, дзе схавана ежа, і доўгім, тонкім, гнуткім языком выбірае праз адтуліны лічынікі насякомых. Часта можна бачыць на дрэве пішчуху, маленькую кармичевую птушачку з доўгай тонкай дзюбай. Яна ачышчае ад насякомых кару. Бегае па ствалах і блакітнавата-шэры полайзень. Дружная чарада сіні з асёл-лым свістам і піскам рассыпаецца па галінах — таксама шукае спячых насякомых.

А. РАСЮК.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Беларускі дзяржаўны танцавальны ансамбль пачаў сваё жыццё нямногім больш дзесяцігоддзямі, але за гэты кароткі час ён паспеў аб'ехаць увесь Савецкі Саюз, падняўся на ўзровень лепшых харэаграфічных труп, яго артыстам апладзіравалі Ліван, Сірыя, ГДР, Бельгія, Галандыя, Чэхаславакія, Югаславія, Венгрыя.

Нараджэнне ансамбля было складаным, таму што яго стваральнік заслужаны артыст УССР і заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Аляксандр Апанасенка адбіраў самых здольных, самых таленавітых, самых грацыёзных. Перад адборачнай камісіяй прайшло больш за 500 чалавек, але пасля трэцяга тура засталася толькі 25. Апанасенка пабываў у школах, прагледзеў выступленні дзесяткаў самадзейных танцавальных калектываў, перш чым набраў неабходную колькасць артыстаў. Праз некалькі год пры Мінскім харэаграфічным вучылішчы было створана аддзяленне народнага танца, на якім навучанцы займаюцца тры гады, а потым год праходзяць практыку ў ансамблі. Лепшыя застаюцца тут працаваць.

Цяпер у ансамблі 85 чалавек — маладых, абаяльных, спрытных. У калектыва выдатны калейдаскоп танца, ён арыгінальны ў сваёй творчасці, харэаграфіі. «Прынята лічыць, што ўсе фальклорныя спектаклі нагадваюць адзін аднаго, — пісала бельгійская «Ля нувель газет», — але ў даным выпадку гэта зусім не так. Трупа, якой мы апладзіравалі, уражае вытанчанай харэаграфіяй, таксама як тэмпам і віртуознасцю ў плане тэхнічным».

У рэпертуары танцавальнага калектыва — рускія, украінскія, венгерскія, малдаўскія, чэшскія, славацкія танцы, але ў асноўным гэта танцы таго народа, на зямлі якога нарадзіўся ансамбль. Яны дапамагаюць зразумець свежую, непасрэдную, добрую і чуллівую душу беларусаў, раскажваюць аб мінулым народа, яго абрадах, звычаях, аб сучасных занятках і адпачынку.

Аляксандр Апанасенка — пакуль што адзіны лібрэтыст і пастаноўшчык усіх нумароў. Кожны танец — гэта своеасабліва маленякая навела, пабудаваная па ўсіх законах драматургіі, закончаная кампазіцыя, змястоўны расказ.

Усюды, дзе ён выступаў артыстам, гом апладысмантаў суправаджае «Кадріль», «Бе-

ларускую рапсодыю», хітраватую «Польку Янку», прастадушных «Дзедка і бабу», пяшчотную «Паўлінку». Віхурай улятае ў залу такая знаёмая і заўсёды маладая «Лявоніха». Кружацца ў зацярушаных снегам кажухах юнакі і дзяўчаты, імчыцца «тройка» ў тэмпераментным беларускім танцы «Мяцеліца». І кожны з іх створаны на сапраўдным фальклорным матэрыяле, у кожным мудрасце народа, яго розум у спалучэнні з вясёлым жартам, гумарам.

Праўда жыцця, дакладнасць і народнасць вызначаюць кожны нумар праграмы. Аляксандр Апанасенка раскажвае аб адной са сваіх апошніх паставак — «Цыганскай рапсодыі»:

— Мы адышлі ад балаганных цыганскіх танцаў, якія вельмі далёкія ад сапраўднай культуры гэтага цікавага і таленавітага народа. Я імкнуўся больш наблізіць іх да Ліста. У цыганскага народа было цяжкае, але цікавае жыццё. У яго ёсць сваё мастацтва — пазытычнае, прыгожае, сур'ёзнае. Мне хацелася, каб танец стаў песняй, дзе было б чыстае каханне, дружба, шчодрое сэрца народа. Здаецца, нам усім разам, артыстам і пастаноўшчыкам, гэта ўдалося.

Асобую старонку ў гісторыі ансамбля складаюць яго зарубежныя паездкі. Кожная з іх сведчыць аб той вялікай дружбе і прыхільнасці, якую адчуваюць сумленныя людзі за мяжой да нашай краіны, аб цікавасці да нашага жыцця, культуры, мастацтва. Прыемна тая высокая ацэнка, якую даюць за рубяжом нашым артыстам.

Бельгійцы, напрыклад, па сваёй прыродзе вельмі стрыманыя, спакойныя людзі. У іх не прынята бурна выказваць свае пачуцці, выклікаць на «біс». Але ў час гастроляў па гарадах гэтай краіны Беларуска-га дзяржаўнага ансамбля танца была забыта стрыманасць. Канцэрты, як правіла, нават у будні праходзілі пры перапоўненых залах. На іх прысутнічалі прадстаўнікі ўлады і ўсе відныя людзі горада і наваколля. Кожны нумар суправаджаўся гromам авачый, і яго даводзілася выконваць па некалькі разоў.

У невялікім шахцёрскім горадку ў Югаславіі выступленні праходзілі на стадыёне, пад адкрытым небам, таму што ні адна зала не магла ўмясціць усіх жадаючых трапіць на канцэрт. Пакуль артысты танцавалі, горад апусцеў, нібы вымер: усе былі на стадыёне. А капі рап-

Артысты ансамбля дасягнулі вялікага майстэрства, але напружаная, сур'ёзная праца працягваецца штодзень. Мастацтва — гэта не тое, што было ўчора, не тое, што сёння. Мастацтва — гэта заўтра. Кіраўнік падтрымлівае ў артыстах незадаволенасць, прымушае шукаць новае, дабівацца большага.

Дзіана ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: выступаюць артысты Дзяржаўнага ансамбля танца БССР. «Беларуская кадрыль», «Мяцеліца» [уверсе], «Хлопцы Палесся» і рускі лірычны танец «Залатая ўлітушка» [здымкі ўнізе].